

การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดนครสวรรค์*
DEMOCRATIC POLITICAL CULTURE REINFORCEMENT
OF UNDERGRADUATE IN NAKHONSAWAN PROVINCE

อัจฉราวรรณ ไชยะเชียว

Acharawan Jaiyakheaw

วัชรินทร์ ชานูศิลป์

Vacharin Chansilp

สุรพล สุธะพรหม

Surapol Suyaprom

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phra Nakhon Sri Ayutthaya, Thailand

E-mail: lengachara@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง และ 3) นำเสนอการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองโดยประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม 6 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และการวิจัยเชิงปริมาณ จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 382 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทั่วไปการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง ได้แก่ การมีศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย คือ การเห็นคุณค่าและยอมรับอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน การสำนึกในสิทธิเสรีภาพ การเคารพให้เกียรติสมาชิกในสังคม การการเรียกร้อง

---

* Received 13 October 2022; Revised 31 December 2022; Accepted 31 December 2022

สิทธิของตนเองและการเคารพสิทธิของผู้อื่น การยึดหลักความเสมอภาคเพื่อสร้างความผูกพันระหว่างอำนาจกับประชาชน 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง ได้แก่ การกล่อมเกลາทางการเมืองส่งผลต่อการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดนครสวรรค์ได้ร้อยละ 56.9 และหลักสารานียธรรม 6 ส่งผลต่อการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดนครสวรรค์ได้ร้อยละ 54.2 และ 3) การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง ได้แก่ การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ให้เข้ากับวัฒนธรรมทางการเมือง โดยมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ด้านทัศนคติทางการเมือง และอุดมการณ์ทางการเมือง เพื่อให้เกิดการผลักดันการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดี โดยมุ่งเน้นให้วัฒนธรรมทางการเมืองมีความเจริญก้าวหน้าตามหลักหลักสารานียธรรม 6 ที่เคารพศักดิ์ศรีของกันและกัน

คำสำคัญ: การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย, นักศึกษาระดับปริญญาตรี, สารานียธรรม 6

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the general state of political culture enhancement, 2) to study factors affecting to political culture enhancement, and 3) to present the political culture enhancement by applying Saraniyadhamma 6 as a research. integrated method, including qualitative research by interviewing 18 key informants or people Use content analytics and quantitative research From a sample of 382 people, questionnaires were used as a tool for data collection. analyze data By finding frequency, percentage, mean, standard deviation. The research results showed that 1) In general, the promotion of political culture is having faith in democracy, ie valuing and accepting the sovereignty of the people. awareness of freedom respect for members of society Asserting one's own rights and respecting the rights of others adhering to the principle of equality to create a relationship between power and people 2)

Factors affecting the promotion of political culture, for example, political socialization had an effect on the promotion of democratic political culture of undergraduate students in Nakhon Sawan Province at 56.9 percent and the Saraniyadhamma Principle 6 had an effect on strengthening democratic political culture of undergraduate students in Nakhon Sawan Province at 54.2 percent; and 3) Strengthening political culture, i.e. applying Buddhist principles to political culture with a focus on political change political attitude and political ideology in order to push for the promotion of a good political culture By focusing on political culture to progress according to the 6 Saranee Dhamma principles that respect each other's dignity.

Keywords: promoting democratic political culture, undergraduate students, Saraneeyadhamma 6

บทนำ

วัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางสังคม (Social Culture) หมายถึงแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล มีผลมาจากความเชื่อ (Beliefs) ค่านิยม (Values) และทัศนคติทางการเมือง (Attitude) ของบุคคล โดยได้รับการถ่ายทอด ปลูกฝังสืบต่อ ๆ กันมา จนเป็นที่ยอมรับ และยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติทางการเมืองของสังคม วัฒนธรรมทางการเมือง จึงเกิดจากกระบวนการปลูกฝัง อบรม กล่อมเกลาทางการเมือง (Political Socialization Process) ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่สืบต่อกันมาเป็นเวลายาวนาน จนทำให้บุคคลในสังคมเกิดการรับรู้ทางการเมือง (Political Knowledge) ทำให้มีผลต่อพฤติกรรมทางการเมือง (Political Behavior) ของบุคคลในสังคม และเมื่อบุคคลในสังคมมีพฤติกรรมทางการเมืองเป็นแบบแผน (Pattern) พฤติกรรมทางการเมืองที่เป็นแบบแผนก็จะเปลี่ยนเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคมนั้นๆ จากขั้นตอนการเกิดวัฒนธรรมทางการเมืองดังกล่าวการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองจึงมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการพัฒนาการของระบบการเมืองการปกครองในอดีตที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนวัฒนธรรมทางการเมืองด้วย (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559) อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมทางการเมืองของไทยเกิดขึ้น และมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมการเมืองที่มีมาก่อน วัฒนธรรมทางการเมืองมีลักษณะไม่หยุดนิ่งและวัฒนธรรมทางการเมืองบางอย่างก็สืบทอดถึง ปัจจุบันผ่านการศึกษา สื่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2554)

จากเหตุการณ์บ้านเมืองในปัจจุบันมีการแบ่งแยกทางการเมือง จนเกิดเป็นขั้วอำนาจทางการเมืองอันมีแนวคิดที่แตกต่างกัน อีกทั้งพลเมืองในประเทศขาดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย มีการประท้วง การชุมนุมหลายต่อหลายครั้ง ก่อให้เกิดเหตุจลาจลส่งผลเสียต่อระบบการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และการดำเนินชีวิตอันสงบสุขของสังคมไทย ความขัดแย้งทางการเมืองเป็นสาเหตุนำมาสู่การทำรัฐประหาร ซึ่งไม่ส่งผลดีต่อวิถีทางแห่งประชาธิปไตย การเพิ่มประสิทธิภาพของการปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงต้องอาศัยกระบวนการทางการเมืองของพลเมืองในสังคมที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ปัจจัยที่มีผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การเคารพกฎหมายและกฎกติกาของสังคม การเป็นผู้มีจิตสาธารณะ การเป็นผู้ยึดหลักสันติวิธี และการประนีประนอม การเป็นผู้ที่รู้จักเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น และการเป็นผู้มองโลกในแง่ดี (Promgrid, P., 2014)

วัฒนธรรมทางการเมืองจึงเป็นผลมาจากกระบวนการถ่ายทอดโดยอาศัยประสบการณ์ทางการเมืองตลอดจนการอบรมกล่อมเกล่าที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่วัยเด็กหรือการอบรมกล่อมเกล่าจากสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน และสื่อสารมวลชน เป็นต้น ในที่นี้ สถาบันการศึกษา นอกจากจะเป็นสถานที่อบรมให้ความรู้ และบ่มเพาะความชำนาญทางด้านสาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีคุณภาพ และสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมแล้วนั้น ยังทำหน้าที่ในการวางรากฐาน และส่งเสริมการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยให้มีความมั่นคงได้ เยาวชน นักเรียน และนักศึกษา ถือว่าเป็นผลผลิตจากสถาบันการศึกษา ซึ่งเป็นฟันเฟืองสำคัญที่มีคุณค่า นำความเจริญก้าวหน้ามาสู่ประเทศ ดังนั้น การพัฒนาแนวความคิด และส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยในกลุ่มนักศึกษาด้วยการถ่ายทอดความรู้จึงมีความสำคัญเช่นกัน การเพิ่มประสิทธิภาพของการปกครองระบอบประชาธิปไตยและการปลูกจิตสำนึกผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ย่อมนำมาความมั่นคง และเกิดเสถียรภาพในระบบการเมืองการปกครองไทยมากยิ่งขึ้น ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่

จะทำให้สังคมทางการเมืองไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพให้การปกครองของประเทศไทย ประชาชนทุกคนจึงต้องร่วมกันสร้างสรรค์และเสริมสร้างให้วัฒนธรรมของคนไทยมีลักษณะสอดคล้องรองรับพร้อมทั้งสนับสนุนต่อระบบและกระบวนการทางการเมืองแบบประชาธิปไตย การเสริมสร้างทางการเมืองให้สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นเครื่องชี้วัดของความ เป็นประชาธิปไตยในสังคม (วรรณธรรม กาญจนธรรม, 2544) สังคมแต่ละสังคมน้อมมี วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ ทศนคติ ความเคารพนับถือในสังคมนั้นๆ แตกต่างกัน และลักษณะดังกล่าวถือได้ว่าเป็นตัวกำหนดซึ่งนำไปพฤติกรรมในสังคมไม่เหมือนกัน จึงทำให้ พฤติกรรมทางการเมืองในแต่ละสังคมนั้นมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ตัวกำหนดเหล่านี้อาจ กล่าวได้นั้นคือ “วัฒนธรรมทางการเมือง” ของสังคมนั้น ๆ

จากปัจจัยต่างข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ และเห็นสมควรที่จะศึกษาการเสริมสร้าง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันการศึกษา โดยเลือกพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ ทำการวิจัยเนื่องจากขนาดพื้นที่ของจังหวัดเป็นจังหวัดขนาด กลาง มีสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา อย่างหลากหลายสาขาวิชา และนักศึกษาผู้ให้ข้อมูลมีจำนวนมากเพียงพอ เหมาะสมต่อการศึกษาวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของ นักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อนำเสนอการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษา ระดับปริญญาตรีในจังหวัดนครสวรรค์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การ วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การ สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ได้แก่ 1) นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา 2) ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา 3) นักวิชาการทางการศึกษา 4) นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ 5) ผู้ปกครองนักศึกษา และ 6) ตัวแทนนักศึกษา รวมทั้งสิ้น จำนวน 18 รูปหรือคน และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย (Population) มาจากนักศึกษาผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป และกำลังศึกษาระดับชั้นอุดมศึกษาในสถาบันการศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดนครสวรรค์ โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย จำนวน 3 แห่ง รวม 8,026 คนขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Simple Size) ได้คำนวณจากสูตรของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 382 คน ซึ่งใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ลักษณะของแบบสอบถามเป็นทั้งปลายปิด และปลายเปิด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ การมีศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย คือ ความเชื่อมั่น การมีจิตสำนึก การปลูกฝังอย่างสม่ำเสมอ การเห็นคุณค่าของการปกครองแบบประชาธิปไตย ยอมรับว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน การมีจิตสำนึกในเรื่องสิทธิเสรีภาพ เป็นหลักการที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่ต้องตระหนัก ต้องเคารพให้เกียรติสมาชิกในสังคม การเคารพสิทธิของตนเองและการเคารพสิทธิของผู้อื่นเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะต้องเคารพในการแสดงออกทั้งความคิดเห็น ของคนอื่นตามที่กฎหมายกำหนด ถือว่าทุกคนในสังคมมีสิทธิเท่าเทียมกันในการดำรงชีวิต การเคารพเสียงส่วนใหญ่และสิทธิของเสียงส่วนน้อยหลักการนี้ใช้ในการตัดสินใจที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะหรือประชาชนหมู่่มาก การยึดหลักความเสมอภาคเป็นการสร้างความผูกพัน รั้งระหว่างอำนาจกับประชาชนในฐานะที่เป็นมนุษย์โดยไม่ต้องคำนึงถึงคุณสมบัติอื่น การยึดหลักความยุติธรรมเป็นคุณธรรมระดับต้นๆ ของสังคม ที่เกิดจากศีลธรรม ทุกคนมีความเท่าเทียมกันในทุกๆ ด้านหากมีการแข่งขันก็ย่อมได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม การมีความอดทน อดกลั้น ต่อความคิดเห็น

และพฤติกรรมที่แตกต่างต้องอยู่บนพื้นฐานพฤติกรรม ความเชื่อ ทศนคติของการแสดงออกในทุก ๆ ด้าน โดยที่ต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย และการมีหลักนิติธรรมเป็นการปฏิบัติตามกฎหมายที่รัฐกำหนดออกมาเพื่อความเป็นธรรมตลอดจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและสมาชิก ตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ส่วนผลการศึกษาปริมาณ พบว่า การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดนครสวรรค์โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.00$) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน แล้วพบว่าความคิดเห็นของนักศึกษามากที่สุด คือ ด้านการยึดหลักความเสมอภาค มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.31$) รองลงมา ด้านการยึดมั่นในหลักความยุติธรรม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.14$) และด้านที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด ด้านการมีศรัทธาในระบอบการปกครองแบบ ประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.59$) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันในลำดับแรก ๆ ที่มีความสำคัญที่สุดกับสมาชิกในครอบครัวเป็นสถาบันที่คอยหล่อหลอมทัศนคติค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรมทางการเมืองให้กับเยาวชน กลุ่มเพื่อนมีความสำคัญรองลงมาจากสถาบันครอบครัวเพื่อนมีอิทธิพลในการบ่มเพาะความคิดความเชื่อค่านิยมและอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยเป็นลักษณะของการสนทนากการร่วมกลุ่มของบุคคลที่อยู่ในวัยเดียวกัน สถาบันการศึกษาเป็นตัวแปรการเคลื่อนไหวที่สำคัญอย่างมากในการที่จะรักษาและพัฒนาประชาธิปไตย สอนให้เยาวชนได้มีความคิด มุมมองทางด้านการเมืองให้มีความรู้ความเข้าใจ ชี้แจงความชัดเจนเกี่ยวกับประชาธิปไตยสถาบันสื่อมวลชนมีบทบาททางการเมืองค่อนข้างมากในกลุ่มของเยาวชน สื่อมวลชนถือว่าเป็นอิทธิพลและเป็นกระบวนการหนึ่งในทางการเมืองที่จะช่วยเสริมสร้างวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยผ่านโซเชียลมีเดีย ทั้งทางไลน์เฟสบุ๊ค และแอปบริการอื่น ๆ และสถาบันการเมืองเป็นองค์กรที่กำหนดรูปแบบ กระบวนการ แบบแผน การกระทำทางการเมือง ซึ่งถูกสร้างขึ้นมีการวางระเบียบ กฎเกณฑ์บรรทัดฐาน โดยมีโครงสร้างและองค์การทางการเมืองที่เป็นมาตรฐาน ทั้งนี้ผลการสมมติฐาน พบว่า การกล่อมเกลากทางการเมืองส่งผลต่อการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดนครสวรรค์ได้ร้อยละ 56.9 และหลักสาราณียธรรม 6 ส่งผลต่อการ

เสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดนครสวรรค์ได้ร้อยละ 54.2

3. การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ 1) เมตตากรรม (กระทำต่อกันด้วยความเมตตา) คือ การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย คือ ทุกคนมีสิทธิมีเสียงเท่าเทียมกัน มีจิตสำนึกในเรื่องหลักความเสมอภาค และทุกคนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของตนรู้จักอดกลั้น และอดทน ทั้งทางด้านอารมณ์และจิตใจซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในแบบประชาธิปไตย เมื่อเข้ามาทำงานทางการเมือง 2) เมตตาจริกรรม (การพูดจากับผู้อื่นด้วยความรักและเมตตา) คือ ความอดทนอดกลั้นต่อความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แตกต่าง เป็นกลไกอีกรูปแบบหนึ่งในการฝึกสติสัมปชัญญะ โดยการมีสติมั่น แล้วจึงหันกลับมาทบทวนพฤติกรรมและเรื่องราวต่างๆ มุมมองยอมรับใน หลักการเสียงข้างมาก ในยามที่ต้องเผชิญกับปัญหาและความขัดแย้ง 3) เมตตาโมณกรรม (คิดต่อกันด้วยเมตตา คือ ตั้งจิตปรารถนาดี) คือ การเสริมสร้างเรื่องหลักความยุติธรรม การสร้างหลักความยุติธรรมจากจุดเริ่มต้น คือความถูกต้องดีงาม เทียงธรรม การเคารพกฎหมายถือเป็นคุณสมบัติ หนึ่งในการเป็นพลเมืองที่ดีการต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเอง และการเคารพสิทธิของผู้อื่น ยึดมั่น ในอุดมการณ์ประชาธิปไตย 4) สาธารณโภคี (แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยให้ทั่วถึงกัน) คือ เสริมสร้างการต่อสู้เพื่อ สิทธิของตนเองและการเคารพสิทธิของผู้อื่น โดยการรู้จักใช้ปัญญา เหตุผลในการแก้ไขปัญหา มีเหตุผลและประนีประนอมทางความคิด รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ปฏิบัติตนตามกฎหมายข้อบังคับของสังคม เคารพในสิทธิการตัดสินใจของผู้อื่น โดยไม่กระทบสิทธิส่วนบุคคลอื่น 5) สีลสามัญญตา (มีความประพฤติสุจริตดีงามรักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม) คือ การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาในการมีจิตสำนึก ถือว่าเป็นหลักการที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย การปฏิบัติตามกฎระเบียบของ สังคมที่อยู่ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข โดย หลักสิทธิเสรีภาพ เป็นหลักการที่สำคัญขั้นพื้นฐานเสรีชน อันเป็นการรับรองสิทธิของประชาชนทั่วไป และ6) ทิฐิสามัญญตา (เคารพรับฟังความคิดเห็นกันมีความเห็นชอบร่วมกัน) คือ การเสริมสร้างความศรัทธาในระบอบการปกครอง แบบประชาธิปไตย โดยความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข เป็นกลไกที่มีความเชื่อมั่นทางการเมืองในรูปแบบของรัฐสภา

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษา ระดับปริญญาตรีในจังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ การมีศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย คือ ความเชื่อมั่น การมีจิตสำนึก การปลูกฝังอย่างสม่ำเสมอ การเห็นคุณค่าของการปกครองแบบประชาธิปไตย ยอมรับว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน การมีจิตสำนึกในเรื่องสิทธิเสรีภาพ เป็นหลักการที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่ต้องตระหนัก ต้องเคารพให้เกียรติ สมาชิกในสังคม การเคารพสิทธิของตนเองและการเคารพสิทธิของผู้อื่นเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะต้องเคารพในการแสดงออกทั้งความคิดเห็น ของคนอื่นตามที่กฎหมายกำหนด ถือว่าทุกคนในสังคมมีสิทธิเท่าเทียมกันในการดำรงชีวิต การเคารพเสียงส่วนใหญ่และสิทธิของเสียงส่วนน้อยหลักการนี้ใช้ในการตัดสินใจที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะหรือประชาชนหม่มาก การยึดหลักความเสมอภาคเป็นการสร้างความผูกพันระหว่างอำนาจกับประชาชนในฐานะที่เป็นมนุษย์โดยไม่ต้องคำนึงถึงคุณสมบัติอื่น การยึดหลักความยุติธรรมเป็นคุณธรรมระดับต้นๆของสังคม ที่เกิดจากศีลธรรม ทุกคนมีความเท่าเทียมกันในทุกๆ ด้านหากมีการแข่งขันก็ย่อมได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม การมีความอดทน อดกลั้น ต่อความคิดเห็น และพฤติกรรมที่แตกต่างต้องอยู่บนพื้นฐานพฤติกรรม ความเชื่อ ทศนคติของการแสดงออกในทุก ๆ ด้าน โดยที่ต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย และการมีหลักนิติธรรมเป็นการปฏิบัติตามกฎหมายที่รัฐกำหนดออกมาเพื่อความเป็นธรรมตลอดจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและสมาชิก ตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สอดคล้องกับณัฐวิชัย ดำรงศรีวงศ์ ได้วิจัยเรื่อง พัฒนาการลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการพัฒนาประชาธิปไตยไทย รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับ ไม่ได้เป็นการพัฒนาเปลี่ยนแปลงการปกครองแบบชิงสุกก่อนห่าม (ณัฐวิชัย ดำรงศรีวงศ์, 2564) สอดคล้องกับณัฐมน หมวกฉิม ได้วิจัยเรื่อง การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปของไทย ผลการวิจัยพบว่า ด้านสถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน มีอิทธิพลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนมาก รวมถึงอิทธิพลจากสื่อโซเชียลจะมีผลต่อความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ และค่านิยมของเยาวชน การรวมกลุ่มกันหรือร่วมแสดงความคิดเห็นจะผ่านทางสื่อโซเชียล อาทิ เฟสบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์ เป็นส่วนใหญ่ วัฒนธรรมทางการเมืองที่ผ่านมาทำให้เยาวชนเชื่อว่าระบอบอุปถัมภ์ฝังรากลึก (ณัฐมน หมวกฉิม, 2564) และสอดคล้องกับพิมลพรรณ

ไชนันท์ และพิรงรอง งามสุด ได้วิจัยเรื่อง สื่อใหม่กับการสื่อสารทางการเมืองของเยาวชนไทย ผลการวิจัยพบว่า ครอบครัว สถาบันการศึกษา และทุนทางสังคม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสารและมีส่วนร่วมทางการเมืองในบริบทออนไลน์ (พิมลพรรณ ไชนันท์ และพิรงรอง งามสุด, 2556)

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของ นักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันในลำดับแรก ๆ ที่มีความสำคัญที่สุดกับสมาชิกในครอบครัวเป็นสถาบันที่คอยหล่อหลอมทัศนคติค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรมทางการเมืองให้กับเยาวชน กลุ่มเพื่อนมีความสำคัญรองลงมาจากสถาบันครอบครัวเพื่อนมีอิทธิพลในการบ่มเพาะความคิดความเชื่อค่านิยมและอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยเป็นลักษณะของการสนทนาร่วมกลุ่มของบุคคลที่อยู่ในวัยเดียวกัน สถาบันการศึกษาเป็นตัวแปรการเคลื่อนไหวที่สำคัญอย่างมากในการที่จะรักษาและพัฒนาประชาธิปไตย สอนให้เยาวชนได้มีความคิด มุมมองทางด้านการเมืองให้ความรู้ความเข้าใจ ชี้แจงความชัดเจนเกี่ยวกับประชาธิปไตยสถาบันสื่อมวลชนมีบทบาททางการเมืองค่อนข้างมาก ในกลุ่มของเยาวชน สื่อมวลชนถือว่ามีอิทธิพลและเป็นกระบวนการหนึ่งในทางการเมืองที่จะช่วยเสริมสร้างวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยผ่านโซเชียลมีเดีย ทั้งทางไลน์เฟสบุ๊ก และแอปบริการอื่น ๆ และสถาบันการเมืองเป็นองค์กรที่กำหนดรูปแบบ กระบวนการ แบบแผน การกระทำทางการเมือง ซึ่งถูกสร้างขึ้นมีการวางระเบียบ กฎเกณฑ์บรรทัดฐาน โดยมีโครงสร้าง และองค์การทางการเมืองที่เป็นมาตรฐาน ทั้งนี้ผลการสมมติฐาน พบว่า การกล่อมเกลாதง การเมืองส่งผลต่อการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับ ปริญญาตรีในจังหวัดนครสวรรค์ได้ร้อยละ 56.9 และหลักสาราณียธรรม 6 ส่งผลต่อการ เสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัด นครสวรรค์ได้ร้อยละ 54.2 สอดคล้องกับงานวิจัยของพระณัฐพงษ์ ณัฐวิโส (สุดใจ) ได้วิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลாதงการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนใน อำเภอนองฉาง จังหวัด อุทัยธานี” ผลการวิจัยพบว่าการกล่อมเกลாதงการเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยของเยาวชน ในอำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานีด้านสถาบันครอบครัว ปัญหา คือ การ แบ่งพรรคแบ่งพวก เป็นการสร้างความกดดันทางการเมืองสำหรับคนที่ต้องการอำนาจแนวทางแก้ไขคือ การเปิดใจ กว้างยอมรับความแตกต่างร่วมกัน หันหน้าปรึกษาหาแนวทางร่วมกัน ด้าน สถาบันการศึกษา ปัญหา คือ การสนทนากองเมือง ส่วนใหญ่ทำให้เกิดความแตกแยก ขาดการเปิดใจ ยอมรับ ไม่

ค่อยจะเกิดความสามัคคีแนวทางแก้ไขคือ จัดเวทีให้ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งได้เสนอตน แสดง ภูมิรู้และความสามารถให้ประชาชนได้พิจารณา ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อนปัญหาคือ เจ้าหน้าที่บางคน ทำตัวชี้หน้า แสดงออกให้เห็นว่า ฝ่ายไหนควรชนะการเลือกตั้งแนวทางแก้ไขคือเจ้าหน้าที่ภาครัฐต้อง วางตัวเป็นกลางด้านการจัดตั้งและเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มการเมือง ด้านสถาบันศาสนา ปัญหา คือ ประชาชนโดยทั่วไปจะไม่ค่อยทราบว่าการเข้าร่วมพรรคการเมือง ควรส่งเสริม สนับสนุนประชาชน ให้ ความรู้แก่ประชาชน เกี่ยวกับการเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านสถาบันทางการเมืองคือ เจ้าหน้าที่บางคนทำตัวชี้หน้า แสดงออกให้เห็นว่า ฝ่ายไหนควรชนะการเลือกตั้ง และเจ้าหน้าที่ภาครัฐต้อง วางตัวเป็นกลาง (พระณัฐพงษ์ ญฎวิโส (สุดใจ), 2564)

3. การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ 1) เมตตาทายกรรม (กระทำต่อกันด้วยความเมตตา) คือ การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย คือ ทุกคนมีสิทธิมีเสียงเท่าเทียมกัน มีจิตสำนึกในเรื่องหลักความเสมอภาค และทุกคนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของตนรู้จักอดกลั้น และอดทน ทั้งทางด้านอารมณ์และจิตใจซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในแบบประชาธิปไตย เมื่อเข้ามาทำงานทางการเมือง 2) เมตตาวจีกรรม (การพูดจากับผู้อื่นด้วยความรักและเมตตา) คือ ความอดทนอดกลั้นต่อความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แตกต่าง เป็นกลไกอีกรูปแบบหนึ่งในการฝึกสติสัมปชัญญะ โดยการมีสติมั่น แล้วจึงหันกลับมาทบทวนพฤติกรรมและเรื่องราวต่างๆ มุมมองยอมรับใน หลักการเสียงข้างมาก ในยามที่ต้องเผชิญกับปัญหาและความขัดแย้ง 3) เมตตาโมโนกรรม (คิดต่อกันด้วยเมตตา คือ ตั้งจิตปรารถนาดี) คือ การเสริมสร้างเรื่องหลักความยุติธรรม การสร้างหลักความยุติธรรมจากจุดเริ่มต้น คือความถูกต้องดีงาม เทียงธรรม การเคารพกฎหมายถือเป็นคุณสมบัติ หนึ่งในความเป็นพลเมืองที่ดีการต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเอง และการเคารพสิทธิของผู้อื่น ยึดมั่น ในอุดมการณ์ประชาธิปไตย 4) สาธารณโภคี (แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยให้ทั่วถึงกัน) คือ เสริมสร้างการต่อสู้เพื่อ สิทธิของตนเองและการเคารพสิทธิของผู้อื่น โดยการรู้จักใช้ปัญญา เหตุผลในการแก้ไข้ปัญหา มีเหตุผลและประนีประนอมทางความคิด รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ปฏิบัติตนตามกฎข้อบังคับของสังคม เคารพในสิทธิการตัดสินใจของผู้อื่น โดยไม่กระทบสิทธิส่วนบุคคลอื่น 5) สีสสามัญญตา (มีความประพฤติสุจริตดีงามรักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม) คือ การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาในการมีจิตสำนึก ถือว่าเป็นหลักการที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย การปฏิบัติตาม

กฎระเบียบของ สังคมที่อยู่ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข โดย หลักสิทธิเสรีภาพ เป็นหลักการที่สำคัญขั้นพื้นฐานเสรีชน อันเป็นการรับรองสิทธิของประชาชนทั่วไป และ6) ทฤษฎีสามัญญตา (เคารพรับฟังความคิดเห็นกันมีความเห็นชอบร่วมกัน) คือ การเสริมสร้างความศรัทธาในระบอบการปกครอง แบบประชาธิปไตย โดยความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข เป็นกลไกที่มีความเชื่อมั่นทางการเมืองในรูปแบบของรัฐสภา สอดคล้องกับงานวิจัยของสุบัณฑิต จันทร์สว่าง ธิติวุฒิ หมั่นมี และสุรินทร์ นิยมางกูร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์” ผลวิจัยพบว่า 1) การส่งเสริมความสมานฉันท์ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครสวรรค์มี 3 ด้าน คือ (1) การบริหารแบบมี ส่วนร่วมและยอมรับร่วมกัน ต้องบริหารงานที่เท่าเทียม เพื่อให้เกิดการยอมรับร่วมกัน (2) การ บริหารโดยบังคับใช้กฎหมายที่เท่าเทียมกัน ต้องปฏิบัติต่อทุก คนภายใต้กฎหมายที่เท่าเทียมกัน และ(3) การรณรงค์สร้างความรักความสามัคคีเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีการจัดโครงการและกิจกรรม เพื่อ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมภายในองค์กร และ2) รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริม ความสมานฉันท์ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์ในด้านการบริหารแบบมี ส่วนร่วมและยอมรับร่วมกันแนวทางในการส่งเสริม ได้แก่การบังคับใช้กฎหมายที่เท่าเทียมกัน การ บริหารแบบมีส่วนร่วมและการยอมรับร่วมกันโดยการประชุมปรึกษาหารือเป็นประจำทุก เดือน เปิด พื้นที่หรือเวทีทางความคิดให้เกิดการยอมรับและสร้างแนวทางส่งเสริมความสมานฉันท์ในองค์กร และไม่ใช่ความคิดเห็นตนเองเป็นใหญ่คำนึงถึงหลักคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมในการช่วยกัน ตัดสินใจ (สุบัณฑิต จันทร์สว่าง และคณะ, 2562)

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับ ปริญญาตรี ในจังหวัดนครสวรรค์” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะอันเนื่องมาจากผลการวิจัยดังนี้ 1.1) ควรมีการกำหนดนโยบายการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในแบบประชาธิปไตย ของนักศึกษา ให้มีการปลูกฝังอุดมคติ และทัศนคติ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมทางการเมืองที่ดี 1.2) ควรมีการส่งเสริมจัดกิจกรรมพัฒนา

ศักยภาพของนักศึกษา เพื่อให้เกิดการตระหนักถึงความสำคัญในการเป็นพลเมืองที่ดี เพื่อให้เกิดการพัฒนา ตลอดจนการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในแบบของประชาธิปไตยให้ดียิ่งขึ้น และ 1.3) ควรส่งเสริมกิจกรรมยกย่องนักการเมืองหรือประชาชนที่เป็นแบบอย่างที่ดี ที่ช่วยเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในแบบประชาธิปไตยอันสอดคล้องตามหลักพุทธธรรม และ 2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยเมื่อได้นำเสนอแนะเชิงนโยบายเป็นเบื้องต้นแล้วจึงขอเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ดังนี้ 2.1) หน่วยงานภาครัฐควรจัดให้มีการวางแผนนโยบายให้ ความรู้ เสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้กับนักศึกษา และ 2.2) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ควรสนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางการเมือง เพื่อให้เกิดสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองและต่อผู้อื่นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองร่วมกัน

บรรณานุกรม

- ณัฐมน หมวกฉิม. (2564). การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปของไทย. ใน (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์ ภาควิชา รัฐศาสตร์). บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณัฐวิชัย ดำรงศรีวงศ์. (2564). พัฒนาการลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. วารสารวิชาการไทยวิจัยและการจัดการ, 2(1), 73-85.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2554). วัฒนธรรมทางการเมือง. เรียกใช้เมื่อ 21 ตุลาคม 2554 จาก http://www.social.flas.kps.ac.th/file_upload/0375112.5.pplx.
- พระณัฐพงษ์ณภู วิโส (สุดใจ). (2564). การกล่อมเกลางานการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี. การประชุมวิชาการที่มีรายงานการประชุม (Proceedings) 12 มิถุนายน 2564. พระนครศรีอยุธยา: หลักสูตร บัณฑิตศึกษา ภาควิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิมลพรรณ ไชยนันท์ และพิรธรอง รามสูต. (2556). สื่อใหม่กับการสื่อสารทางการเมืองของเยาวชนไทย. วารสารนิเทศศาสตร์, 31(2), 37-59.

วรรณธรรม กาญจนธรรม. (2544). วัฒนธรรมทางการเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญ ฉบับประชาชน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: วิ.เจ.พรินติ้ง.

สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559). วัฒนธรรมทางการเมืองแบบ ประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สุบัณฑิต จันท์สว่าง และคณะ. (2562). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมความ สมานฉันท์ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์. วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 8(2), 57-68.

Promgrid, P. (2014). Democracy development and democratic political culture building. Parliamentary Journal, 62(7), 9-35.